

Dues caricatures grotesques d'En Salvat-Papasseit

Autor: Jordi Bilbeny

Data de publicació: 11-03-2025

Aprofitant que l'any passat del 2024 era l'any del Centenari de la Mort d'En Joan Salvat-Papasseit, publiquem aquest article antic d'En Jordi Bilbeny, aparegut a «L'Agenda» d'Arenys de Mar, al març del 1998, on glossa la manca d'acuitat de l'intel·lectualitat catalana per esbrinar quina era la gran gesta política del nostre poeta.

L'estiu passat vaig adquirir les dues darreres novetats bibliogràfiques sobre l'obra i la figura d'En Joan Salvat-Papasseit. Ara, després d'haver-los fullejat i haver-ne tret les quatre idees bàsiques que contenen, voldria fer un parell de reflexions sobre l'art d'escriure llibres i sobre la capacitat insuperable que tenen certs intel·lectuals per evitar de dir la veritat, escudats darrera d'una ingent i estèril quantitat d'informació.

La primera novetat literària és l'edició conjunta dels poemaris *La gesta dels estels* i *El poema de la rosa als llavis*, a cura d'En Lluís Busquets i Grabulosa, que, alhora, és l'autor de l'estudi introductori. La segona és l'edició de *La gesta dels estels*, preparada i prologada per En Joaquim Molas. En ambdós casos, m'ha sorprès que cap dels dos estudiosos no esmentin ni tinguin en cap mena de consideració el pensament independentista del poeta. Us imagineu una història del País Valencià que no digui que Jaume I el va repoblar amb catalans? Doncs parlar d'En Papasseit –que fou un poeta independentista de cap a peus, que milità en partits independentistes i en grups insurreccionals armats també per la independència de Catalunya i que tota la seva poesia traspua aquest regust d'alliberament nacional– obliterant el seu independentisme, no només suposa un insult al rigor acadèmic i a la veritat, sinó que és un acte de blaverisme perillós. No del blaverisme valencianista. Sinó d'aquest nou blaverisme català que amaga qualsevol intent de la cultura catalana per desvincular-se políticament d'Espanya. El fet encara és més greu perquè ambdós llibres esmenten entre la bibliografia consultada l'*Epistolari* de Joan Salvat-Papasseit, un recull de cartes que deixen ben clar, amb una netedat esborronadora, en quin ideal polític cregué En Salvat en els últims anys de la seva vida. Així, en una carta a En Joaquim Ventalló, del 10 de maig de 1920, En Papasseit escrivia: "Visca Catalunya! Mori la burra Espanya gran! Visca la virilitat dels irlandesos! (...) Abaix la diplomàcia de «La Lliga»! Morin els botiflers!". Sembla evident que En Salvat creia

que l'alliberament de Catalunya s'havia de dur a terme seguint les pautes de la via insurreccional armada dels irlandesos. Per això mateix, ni En Molas ni En Busquets no parlen de la vinculació del poeta a Estat Català, ni de les seves pràctiques de tir a Sant Just Desvern, a cals Cardona. No esmenten que En Salvat escriví, en una carta a En Plandiura, el 25 de desembre de 1921: "Jo us dic, bon amic meu, que no en seré dubtós mai per mai de la vida: no tinc res d'espanyol". I en una altra lletra, del 26 d'abril de 1922, encara feia saber a En Plandiura, des de Les Escaldes: "Ah, aquí sóc Monsieur le catalan. He aconseguit l'essencial distinció de cultura i de fet polític que als catalans se'ns deu: Monsieur le catalan separatiste". També, per la carta a En Joan Merli, del 14 de setembre de 1923, sabem que En Salvat anava a les manifestacions independentistes de l'Onze de Setembre i que havia corregut amb l'exèrcit espanyol al darrer. Res d'això no comenten els sobredits estudiosos. Hi hauria exemples a cabassos, però, per posar-ne el darrer, vull aprofitar el que En Salvat escriví, el 21 de maig de 1922, a En Plandiura de la rebuda que tingueren els futbolistes del Barça, en tornar a la ciutat comtal: "Ves si ara no he tingut una gran alegria perquè els futbolers nostres –tots ells separatistes, segons els han dictat– han obtingut un triomf que ha fet que tot un poble ho celebrés amb ells. Acusats de fenicis, i més tard de jueus, nosaltres, catalans, som com els grecs d'abans: un poble de comerç però d'altres virtuts. Ja sabem passejar i festejar atletes. I Pèricles també fóra amb nosaltres si tinguéssim un xic d'independència".

El silenci d'En Molas i d'En Busquets torna a ser més que sospitós quan parlen de la La gesta dels estels, tal vegada el llibre més independentista d'En Papasseit. Tant, que fins el títol ho reflecteix: com a gesta política –la d'En Macià– i dels estels com a símbol de llibertat nacional, per tal com un estel és el que ha de coronar la bandera de Catalunya. M'ha fet gràcia que En Busquets cités el meu llibre L'independentisme d'En Joan Salvat-Papasseit, però que es quedés només en el títol, sense ni haver-lo tan sols fullejat. Quan he mirat com ell interpretava el llibre de la Gesta, diu: En "Salvat referiria com a gesta el fet de l'enlairament d'una rampoina". O sigui, que tota la gesta política d'En Salvat era fer volar una "rampoina". Pobres estudiants! Pobra Catalunya! Pobra intel·ligència! Anem bé si pretenem que així algú es prengui la cultura seriosament.

Jordi Bilbeny

[L'Agenda, núm. 100, març 1998, p. 58-59]